

Ked' sa myslenie žiakov stáva vidielkým

Rozhovor s Jozefom Sopoligom,
riaditeľom Evanjelického gymnázia v Martine.

Pán riaditeľ, v škole sa snažíte vnímať a rozvíjať vašich žiakov komplexne. Zároveň dávate dôraz na to, čo sa v pedagogickej obci nazýva „vidielné myslenie“.

Približte nám, o čo ide.

Škola by mala byť miestom, kde je skupinové ako aj individuálne myslenie základnou hodnotou. Miesto, kde je myslenie vidielné a aktívne podporované ako súčasť bežnej, každodennej skúsenosti všetkých učiteľov aj žiakov. Cielom je vybudovanie takej atmosféry v škole, ktorá podporuje rast žiaka v akademickej oblasti, rozvoj jeho potenciálu a podporuje zájtok z učenia sa tak, aby bol žiak aktívny, samostatne mysliaci (kreatívny, reflektujúci, kriticky mysliaci), motivovaný a angažovaný. V konečnom dôsledku by toto všetko malo viesť k zlepšeniu jeho výsledkov, prebrati zodpovednosť za vlastné vzdelávanie a k väčšej osobnej slobode.

Skúste trochu viac konkretizovať, kedy ste začali zdôrazňovať vidielné myslenie na vašej škole?

Dostala sa mi do rúk kniha R. Ritchharta: Intellectual Charakter, ktorá ma veľmi zaujala. Začal som na našom gymnáziu aplikovať osvedčené postupy podporujúce rozvoj myslenia a jeho zviditelňovania. Tieto postupy voláme myšlienkové rutiny. Cieľom pilotovania týchto postupov na hodinách fyziky bolo získať osobnú skúsenosť so zavádzaním nových postupov vo vyučovaní. Zároveň som chcel zistiť, kde môžu byť potenciálne problémy pri aplikácii týchto postupov v rámci našej školy.

Takže ste si to vyskúšali na vlastnej koži... Čo nasledovalo potom?

Nasledovala fáza rozširovania personálnych kapacít pre zavedenie tejto kultúry myslenia v celej škole. Absolvovali sme online vzdelávanie týkajúce sa rozvoja kultúry myslenia na Harvardskej univerzite. Súčasťou vzdelávania bola spoločná reflexia spôsobu vzdelávania

v rámci školy. Bola to výborná skúsenosť, ktorá nás obohatila najmä v tom, aká je dôležitá interná komunikácia medzi pedagógmi a ich spoločná reflexia praxe v škole, ktorá je založená na vzájomnom rešpektke, otvorenosti a spoločnom hľadaní riešení.

Ak tomu dobre rozumiem, zapojili ste do tejto vašej iniciatívy ďalších učiteľov, ktorí prešli vzdelávaním. No to jediné asi nestačí, aby došlo k systematickej zmene v škole.

Samozrejme, cieľom nebolo dostať sa k dobrému vzdelávaniu, ale dobré postupy aplikovať v školskej praxi. Bez učiteľov to, samozrejme, nejde. Založili sme na škole inovatívnu skupinu, ktorú interne voláme INS, ktorej členmi sú vedúci predmetových komisií, metodických združení zo všetkých stupňov vzdelávania od materskej školy až po gymnázium. V rámci tejto skupiny prebieha interné vzdelávanie zamerané na rozvoj postupov podporujúcich myslenie.

Absolvovali sme úvodné vzdelávanie v používaní myšlienkových rutín a dátaní spätnej väzby. Začali sme používať myšlienkové rutiny na hodinách, chodíme si navzájom na hospitácie, dávame si navzájom spätnú väzbu. Zároveň sa kolegovia zúčastnili na vzdelávaní v mentoringu.

To ste realizovali naprieč všetkými stupňami od materskej školy po gymnázium?

Áno, lebo som presvedčený, že tento prístup je vhodný pre všetky vekové kategórie žiakov, ktorí u nás študujú. Od októbra 2019 sme navyše dostali priležitosť, aby sme na tieto naše iniciatívy dostali podporu z Operačného programu Ľudské zdroje, ktorý je spolufinancovaný z Európskeho sociálneho fondu v rámci výzvy „Čitateľská, matematická, finančná a prírodnovedná gramotnosť na gymnáziach“. Dopadovou skupinou sú pedagógovia a žiaci nášho bilingválneho gymnázia. Projekt sa volá Zvýšenie

kvality vzdelávania viditeľným myslením, ITMS2014+ projektu 312011V640 (www.esf.gov.sk).

Priblížte nám, na čo sa v rámci projektu používajú finančné prostriedky?

Prvým okruhom sú extra hodiny a miemoškolská činnosť. V rámci tejto hlavnej aktivity sme na našom bilingválnom gymnáziu zaviedli nové predmety a dali sme do ponuky nové krúžky, ktoré by mali podporovať myšlenie, ktoré je predpokladom rozvoja gramotnosti, či už čitateľskej, matematickej, prírodovednej alebo finančnej. Pre žiakov gymnázia máme v ponuke fyzikálne praktikum, analýzu umeleckých diel, aplikovanú ekonómiu, automatizáciu a základy manažérskych a komunikačných zručností. Naši gymnazisti si tiež môžu vybrať napríklad: biochémiu, matematickú analýzu alebo fyziku pre medikov. Z krúžkov by som spomenul krúžky zamerané na prírodné vedy, matematiku, fyziku, programovanie a automatizáciu, chémiu a tiež dramatický krúžok.

Ako by ste doteraz zhodnotili túto časť?

Sme radi, že žiaci majú záujem nielen o výberové predmety, ale aj o jednotlivé krúžky. Aktívna účasť samotných učitelia ale aj žiakov je veľmi veľkým povzbudením v práci na celom projekte. Na tomto mieste by som rád spomenul jeden z mnohých úspechov. Je to dramatický krúžok, v rámci ktorého žiaci pravidelne pripravujú inscenácie, skúšajú písanie vlastnej, originálnej tvorby, a prechádzajú si celým procesom výstavy dramatického diela, zúčastňujú sa na

súťažiach na regionálnej aj celoštátejné úrovni. Minulý školský rok sa úspešne zúčastnili na krajskej postupovej súťaži s hrou Petra Karvaša s názvom Absolútny zákaz. Hra priniesla stále aktuálnu tému udržania slobody. Divadelníci odviedli skutočne skvelú prácu. Tento rok žiaci pod odborným pedagogickým vedením Jany Bosákovej a Natálie Vrždiakovej pripravujú hru Ivana Bukovčana Luigiho Srdce, v spolupráci s hercom z Mestského divadla v Žiline Michalom Tomasym.

Je možné z tohto projektu financovať aj vybavenie školy?

Tento projekt nám dal príležitosť, aby sme školu vybavili počítačmi, laptopmi, zariadeniami a senzormi na laboratórne merania, programovateľnými mikropočítačmi so senzormi, zariadením

chemického laboratória, a tiež sme vybavili knižnicu odbornou literatúrou.

Dôležitým článkom v tomto komplexnom procese sú nesporne aj kvalitne pripravení a dostatočne motivovaní učitelia. Ako by ste zhodnotili ich zapojenie v tomto procese?

Zameriavame sa na vzdelávanie a vzájomné zdieľanie sa pedagogických zamestnancov. V rámci projektu sa stretávame v troch rôznych kluboch: INS, Prírodovedno-matematický a Projektový. V rámci klubu INS (názov klubu je odvodený od slova inšpirácia) spoločne premýšľame nad tým, ako zlepšiť metódy a formy práce so žiakmi tak, aby u nich dochádzalo k hlbokému porozumeniu, aby boli na hodinách čo najviac aktívni, aby sa na vyučovaní čo najviac

naucili. Snažíme sa učiť od seba navzájom, prostredníctvom vzájomného zdieľania dobrých skúseností.

V Prírodomatematickom klube sa zaoberáme napríklad tým, ako aplikovať STEM prístup, výskumné metódy v prírodomatematických predmetoch, ako by sa dala využiť Hejného metóda v matematike na gymnáziu. Diskutujeme o tom, ako vytvoriť príležitosti pre žiakov, ktoré by podporovali ich praktické zručnosti v týchto predmetoch, napríklad prostredníctvom externej prírodomatematickej učebne, používania 3D tlače a modelovania, programovania microbitov alebo využívania digitálnych meracích prístrojov a senzorov.

Tretí je Projektový klub, ktorý sa zameriava na podporu učiteľov, ktorí vedú žiakov v organizovaní rôznych projektov zameraných na rozvoj organizačných schopností a najmä ich finančnej gramotnosti. Učíme žiakov vyplňať rôzne žiadosti, ako nájsť sponzorov a požiadať ich o podporu projektu, ako sa zorientovať v rôznych pravidlach, predpisoch a zákonomoch týkajúcich sa financovania projektu, ako napísť motivačný list, zorganizovať a správne realizovať zbierku, ako urobiť rozpočet akcie a jej vyúčtovanie. Minulý školský rok sme v rámci klubu, v spolupráci so žiakmi a rodičmi realizovali kampaň a zbierku na pomoc ľuďom z Ukrajiny, podporili sme rozvoj Evanjelickej spojenej školy internátnej pre hluchoslepé deti v Červenici. Tento školský rok sa zameriavame na podporu občianskeho združenia Žena v tiesni.

Sú ešte nejaké ďalšie významné aktivity, ktoré ste realizovali v rámci tohto projektu na vašom gymnáziu?

Na jar a v lete minulého roka učitelia absolvovali kurz kritického myslenia. Počas školenia sme spolupracovali s lektormi Slovenskej debatnej asociácie. Zaobrali sme sa tak teoretickými postupmi, ako aj praktickými príkladmi týkajúcich sa kognitívneho skreslenia, stavby argumentu, alebo aj argumentačných chýb ako napríklad úskokmi, falošnými kritériami alebo logickými faulami. Druhá časť školenia sa zaobrala mediálnou gramotnosťou, šírením dezinformácií a lžami na webe. V tretej časti školenia sme diskutovali o manipulácii, zavádzaní, a dôvodoch prečo sa dezinformácie šíria. Na záver sme hľadali riešenia ako konštruktívne komunikovať so žiakmi, pedagógmi a ľuďmi v našom okolí a o komplikáciách, ktoré môžu nastať počas našej snahy komunikovať. Išlo o výcvik, v ktorom boli učitelia konfrontovaní so situáciami z bežného života, a počas ktorého si mohli prakticky vyskúšať a aplikovať naučené metódy.

Chcem vyjadriť všetkým svojim kolegom podakovanie za ich aktívny prístup a účasť na celom tomto projekte. Môžem povedať, že máme skvelých učiteľov, ktorí poctivo pracujú na inováciách, a pracujú

nielen na svojom rozvoji, ale aj rozvoji ceľej školy. Chcú tak odovzdať to najlepšie svojim žiakom. Veríme, že sa z nich raz stanú skvelí a múdri vedci, učitelia, literáti, ale aj právnici, inžinieri či lekári.

Ak by sa chcel niekto dozvedieť viac o vzdelávacích prioritách vašej školy, ako aj o prebiehajúcim projekte, kde sa dostane k informáciám?

Najlepšie by bolo, keby si mladí ľudia priamo vyskúšali štúdium na našej škole. Sme bilingválne gymnázium situované priamo v centre Martina. Všetky podstatné informácie máme zverejnené na webovej stránke školy, www.essmt.sk, kde sú informácie o samotnom projekte, ale aj jednotlivých zložkách školy: o gymnáziu, ale aj o základnej a maternej škole. Žijeme tiež na sociálnych sieťach (čitatelia nás ľahko môžu nájsť napríklad na Facebooku, Instagrame a viaceré videá o živote školy máme publikované na Youtube).

Tešíme sa na našich budúcich študentov!

-red-

Minister školstva na evanjelickej škole v Martine

Poverený minister školstva Ján Horecký 14. marca na pôde Evanjelickej spojenej školy v Martine oznámil, že sa od septembra 2023 na Slovensku otvára ďalších 16 Regionálnych centier podpory učiteľov (RCPU). Centrá sú súčasťou kurikulárnej reformy a ich cieľom je pomôcť učiteľom s prechodom na novú formu vzdelávania. Ich činnosť a zriadenie sú financované z plánu obnovy. Dopolňa ich funguje v regiónoch Slovenska 16. Jedno z dvoch prvých pilotných RCPU bolo založené v roku 2021 práve v Martine. Pôsobi v ňom 7 mentorov aj z radov učiteľov Evanjelickej spojenej školy. Ich cieľom je pomáhať učiteľom s prechodom na novú formu vzdelávania v súvislosti s reformou školstva.

Reportáž z návštevy ministra školstva